

DİL

DERGİSİ

Language Journal
Sayı: 166/1
Ocak-Haziran 2015

Dil Dergisi hakemli bir dergidir.

ankara üniversitesi
tömer
1984

Ankara Üniversitesi
Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama
ve Araştırma Merkezi
TÖMER Adına Sahibi
Prof. Dr. M. Ertan GÖKMEN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Cantürk CORA

Editör
Prof. Dr. M. Ertan GÖKMEN

Editör Yardımcısı
Prof. Dr. G. Seda GÖKMEN

Yayın Kurulu
Doç. Dr. Nazan TUTAŞ
Dr. Sebahat ALAN
Dr. Gülser AKDOĞAN
Dr. Pınar ALTUNDAĞ
Dr. Aygül ŞIKLAR ÇELİK

Grafik Tasarım-Dizgi
Zuhal AKIN

Kapak Tasarım
Nursun SAKAL

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Yayın İdare Merkezi Adresi
DİL DERGİSİ EDITÖRLÜĞÜ
Ankara Üniversitesi Tandoğan Yerleşkesi
Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu Binası
4. Kat 06560 Yenimahalle - ANKARA
Tel: (312) 214 13 50/6046 Fax: 600 01 31

Danışma Kurulu

Prof. Dr. A. Merthan Dündar	(Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Cho Eun Suk	(Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Dilek Peçenek	(Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Feryal Çubukçu	(Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof. Dr. G. Seda Gökmen	(Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Jale Garibova	(Azerbaycan Diller Üniversitesi, Azerbaycan)
Prof. Dr. Oh Johg Jin	(Hankuk University of Foreign Studies (HUFS), Güney Kore)
Prof. Dr. Şebnem Atakan	(Ankara Üniversitesi)
Doç. Dr. Grazyna Zajac	(Jagiellonian University, Polonya)
Doç. Dr. Hülya Özcan	(Anadolu Üniversitesi)
Doç. Dr. Metin Timuçin	(Sakarya Üniversitesi)
Doç. Dr. Nurdan Gürbüz	(Ortadoğu Teknik Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Bahar Gün	(İzmir Ekonomi Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Meral Öztürk	(Uludağ Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Nazlı Gündüz	(Gazi Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Şebnem Kaya	(Hacettepe Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Trevor Hope	(Yaşar Üniversitesi)

www.tomer.ankara.edu.tr

ISSN 1300 - 3542

Dil Dergisi 2002 yılından itibaren ULAKBİM veritabanında taranmaktadır.

Altı ayda bir yayımlanır. Tüm hakları saklıdır.

Derginin adı belirtilmeden hiçbir alıntı yapılamaz. Dergide yayımlanan yazıların sorumluluğu sahiplerine aittir. Dergiye gönderilen yazılar, yayımlansın veya yayımlanmasın iade edilmez.

Published every six months. All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or utilized in any form without a reference to the name of the journal. The writers are responsible for their articles. Papers submitted to TÖMER Dil Dergisi (Language Journal) will not be returned to authors.

Basım Tarihi

27 / 01 / 2017

Basım Tarihi

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ

Adres: İncitaşı Sokak No: 10 Beşevler / ANKARA

166/1

10. Dünyada Türkçe
Öğretimi Bilgi Şöleni
Özel Sayısı - I
Ocak-Haziran
2015

Bu sayıda...

Özcan Demirel

Yabancılara Türkçe Öğretim

Programı: TÖMER Örneği5

G. Seda Gökmen

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen

Bireylerde Kavramsal Ulamlar

ve Öntürleri..... 17

Dilek Peçenek

Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin

Türkçe ve Türkçe Öğrenimi ile İlgili

Eğretilmeleri 29

Tarık Demir

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde

Materyal Yetkinliği -Ders Kitapları- 43

Dil Dergisi Yazı Yayımlama İlkeleri..... 74

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Materyal Yetkinliği -Ders Kitapları-*

Tarık Demir**

Öz

Abstract

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi alanında ana ders materyali olarak kullanılan ders kitaplarının modern ölçütler ışığında içerik ve şekil yönünden taşınması gereken özellikler üzerine çalışılması gereken hususlardandır. Ders kitapları, dil öğretiminde temel kaynak görevi üstlendiği için büyük bir öneme sahiptir. Öğretmenin ve öğrencinin en sık başvurduğu kaynak olan ders kitapları bu yüzden hatalardan arındırılmış olmalı ve hedef kitleye dilin en güzel örneklerini sunmalıdır. Oysa günümüzde hâlâ program eksikliğinin bir yansıması olarak içerikte tutarsız, temel ölçütlerden ve standartlardan uzak; sayfa düzeni ve resimleme/görselleştirme bakımından çağın çok gerisinde materyaller üretilmektedir. Bu sorunun giderilebilmesi için alanda herkes tarafından kabul görecektir. “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı” hazırlanmalı ve hazırlanan bu program geliştirilip son hali verildikten sonra yabancı dil olarak Türkçe öğreten bütün kurumlar tarafından uygulanmalıdır. Bu programa uygun materyaller geliştirilerek eğitim çeşitliliği engellemeyen bir standart yakalanmalıdır. Bu sayede kurumların verdiği belgelerin akreditasyon derecesi yükseltilmiş olacaktır. Bu birleşimin sağlanabilmesi için birinci adım program geliştirme ise ikinci adım da ders kitaplarının ve yardımcı materyallerinin belli standartlara göre hazırlanmasıdır.

Anahtar kelimeler: Yabancılar, Türkçe Öğretimi, Materyal, Ders Kitapları.

Material Efficiency in Turkish Teaching as a Foreign Language -Course Books-

Required characteristics with respect to content and form in the light of modern criterion of course books which are used as the primary course material in Turkish Teaching as a Foreign Language are the required aspects that must be worked on. Course books have great importance because they are the primary sources in language teaching. Course books, which are the most frequently used sources by teachers and students, therefore must be freed from mistakes and must present the best examples of the language to the audience. However, nowadays still as a reflection of lack of program, materials that are inconsistent in content; far away from key criterion and standard; so behind the times in terms of page layout and illustration/visualization are produced. “Program for Teaching Turkish as a Foreign Language” should be designed in the manner that meets everyone on a common ground and this program, after being developed, should be put to use by all institutions teaching Turkish as a foreign language. It is important to set a standard without hindering diversity by developing materials in conformity with the program. Thus, accreditation level of the documents provided by institutions will have risen. In order to reach the right combination, first step is program development and the second step is the preparation of course books and supporting materials according to certain standards.

Key words: Foreigners, Turkish Education, Materials, Textbooks.

* Bu makale, 7-8 Aralık 2015 tarihlerinde Ankara’da düzenlenen 10. Dünya’da Türkçe Öğretimi Bilgi Şöleni’nde bildiri olarak sunulmuştur.

** Ankara Üniversitesi TÖMER, Türkçe Okutmanı.

Giriş

Avrupa Dil Portfolyosunda vurgulanan kültürlerarası diyalog/etkileşim kapsamında dil öğretim ve öğreniminin önemi ortaya konmuştur. Birçok kültürü etkileyen ve birçok kültürden etkilenen Türkçe, konuşulduğu coğrafya ve bu coğrafyadaki komşuları ile olan ilişkileri sebebiyle çok kültürlülük ve kültürlerarası diyalog noktasında stratejik bir konuma ve öneme sahiptir. Son yıllarda daha çok rağbet görmeye başlayan Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ciddi tecrübelerle sahip kurumlar olsa da bu kurumların üzerinde ya da söz konusu kurumları bütünler nitelikte bir yapının varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Böyle bir yapının eksikliğinden olsa gerek millî ve evrensel ölçülerin harmanlanmasıyla oluşturulmuş Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı bugüne değin oluşturulmamış/ oluşturulamamıştır. Program ve izleklerin hazırlanmamış olması, amaç ve kazanım tablolarının eksikliği, programa uygun ölçme-değerlendirme araçlarının yokluğu ders kitaplarında tutarsızlık ve uluslararası ölçütlerden uzak materyaller üretilmesine neden olmuştur.

1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Ders Kitapları

Dil öğretiminde en fazla kullanılan araç, kitaplardır: “Ders kitapları, kaynak materyaller, yardımcı kitaplar teksir edilmiş materyallerdir. Ders kitapları, öğrenci düzeyine uygun olmalı, açık ve anlaşılır bir dille yazılmış olmalı; araştırmalar, hazırlık ve uygulama soruları içermeli; farklı öğretme ve öğrenme yaklaşımlarından yararlanmalı; çeşitli görsel uyarıcılarla zenginleştirilmiş olmalı; somut örnekler içermelidir” (Komisyon, 2009: 198-199).

Dil öğretiminde kullanılan kitapların nitelikleri büyük önem arz eder: “Çağdaş ve geleneksel eğitim sistemleri içerisinde öğretmen ve öğrencilerin öğretim etkinliklerine aktif katılımlarını ve üretkenliklerini sağlamaları, ders kitaplarının birçok niteliği bünyelerinde bulundurmasına bağlıdır. Ders kitapları, tasarım, içerik, dil, öğreticilik, anlaşılabilirlik, estetik ve kullanılabilirlik gibi yönlerden okuyucunun seviyesine ve diğer eğitim teknolojilerinin kullanımına uygun hazırlanmalıdır” (Tosunoğlu, 2001: 53).

Ders kitapları bu kadar çok unsurdan ve bu kadar farklı unsurun bir araya gelerek mükemmeli oluşturmasından doğan bir ürün olmalıdır. Eksiklik ve kusurlardan arınık kaynaklar olmalıdır.

Öğretim süreci genellikle kırk - elli dakikalık bölümler hâlinindedir. Bunun sebebi öğrencinin dikkat ve algı gücünün süreç içerisinde azalması ve anlama oranının düşmesidir. Bu yüzden öğretmenin amacı, kısa sürede çok fazla uyarı ile hedef bilgiyi aktarmak ve kalıcı hâle gelmesini sağlamaktır. Bu noktada öğretim elemanın en önemli yardımcıları öğretim araç-gereçleri

olmaktadır. Öğretim araç-gereçleri, dersi daha ilgi çekici hâle getirerek ilgi ve dikkat düzeyini yükseltir, öğretim için harcanan zaman ve emekten tasarruf sağlar, öğrenmenin daha kalıcı olmasını sağlayarak niteliğini artırır, öğrencide öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirir. Kısacası öğretim araç gereçleri:

- ❖ Zaman ve emek tasarrufu sağlar.
- ❖ Somutlaştırarak anlamayı kolaylaştırır.
- ❖ İçeriği basitleştirerek aktarmayı sağlar.
- ❖ Öğrencinin derse ilgi duymasını sağlar.
- ❖ Anlamlı ve tutarlı bütünler sunmayı sağlar.
- ❖ Bireysel çalışmaları mümkün kılar.
- ❖ Defalarca kullanılabilir, tekrarlanabilir yapıdadır.

Bütün bu veriler ders kitaplarının etkin, anlaşılır ve çok amaçlı olmasının ne kadar elzem olduğunu göstermektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretirken kullanılacak ders kitaplarının hazırlık sürecinde aşağıdaki unsurlar dikkate alınmalıdır:

*Materyallerin Hedef Kitlesi

*Hazırlanacak Materyallerde Uyulması Gereken İlkeler

*Materyallerin Tanımlanması

- Genel Çerçeve
- Şekil Özellikleri
- Kültür Özellikleri
- Dil ve Anlatımı
- Dil Bilgisi Öğretimi

Bir ders kitabında mutlaka bulunması gereken bu unsurlar yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında da bulunmalı, Türkçeye ve Türk kültürüne özgü farklılıklar da taşınmalıdır.

2. Materyallerin Hedef Kitlesi

Ders materyallerinin hedef kitlesi Türkçe öğrenenlerdir. Türkçe öğrenmek isteyen kitlelerin ihtiyaçlarına uygun olarak yazılı, görsel ve işitsel materyaller ile yardımcı kaynaklara ihtiyaç vardır. O hâlde Türkçe öğrenmek isteyen muhtemel hedef kitleleri

göz önüne alarak materyal hazırlanmalıdır. Bu noktada hedef kitlenin özellikleri büyük önem arz eder. Özellikle hedef kitlenin yaşına yani gelişim ve öğrenme özelliklerine dikkat edilmelidir. 14 yaş üstü ve altı olarak temelde iki gruba ayrılan hedef kitle Türkçeyi öğrenme amacı, Türk soylu oluşu, yurt dışında büyüyen Türk vatandaşı olması gibi birçok alt başlığa göre de tasnif edilmeli, program ve materyaller de bu şekilde çeşitlendirilmelidir. Türkçe öğrenmek isteyenler, aşağıdaki gibi gruplanabilir:

- Buldukları ülkede çeşitli kurslar ya da özel derslerle pratiğe yönelik Türkçe öğrenmek isteyenler
- Avrupa Birliği Ortak Dil Programı'na uygun olarak A1/A2/B1/B2/C1/C2 seviyelerine yönelik belge almak için Türkçe öğrenmek isteyen gruplar
- Türkiye'de lisans ve lisansüstü seviyelerde Türkçe eğitim almak isteyenler
- Türkiye'de yaşamak için Türkçe öğrenmek isteyenler
- Türk cumhuriyetlerinden Türkiye'ye eğitim amaçlı gelen öğrenciler
- Çeşitli özel amaçlara (diplomatik vs.) veya sektörlere (ticaret, turizm vs.) yönelik Türkçe öğrenmek isteyenler
- Özel Türkçe dersi almak isteyenler

Materyaller hazırlanırken bu grupların öğrenme amaçları ile Türkçe öğrenmek isteyenlerin ilgi ve ihtiyaçlarına mümkün olduğunca dikkat edilmeli; özellikle de farklı kitlelerin değerlerine hassasiyet gösterilmelidir. Hatta mümkünse bölgelere özel hazırlanmış eğitim setleri oluşturulmalıdır.

3. Hazırlanacak Materyallerde Uyulması Gereken İlkeler

“Dil, insanların sadece duygu ve düşüncelerini anlatmakta kullandığı bir araç değildir. Bunun ötesinde bir toplumun kültürel varlığını da içinde saklayarak bunu gelecek kuşaklara taşıyabilen çok bileşenli bir sistemdir”(Demir ve Barın, 2006:7) .

Bu çok bileşenli sistemin öğretim sürecinde kullanılacak materyallerin de çok yönlü, bileşenli olması gerekir. Dolayısıyla söz konusu materyaller aşağıdaki özellikleri taşımalıdır.

- Materyaller, etki bırakmalı (yenilik, değişiklik, ilgi çekici sunum, albenili içerik) ve uygulanabilir niteliklerde olmalı.
- Öğrencilerin kendilerini rahat hissetmelerini sağlamalı (karmaşa duygusuna neden olan çeşitli etkinliklerin aynı sayfada yer almasından çok, boş alanların bırakıldığı araçların kullanımı; öğrencilerin kendi kültürleriyle ilişkilendirdikleri resim ve metinlerin kullanımı;

öğrencileri sürekli sınamayan bir yaklaşım; biçimsel olmayan söylem özellikleri, etkin ses, samimi ifadeler).

- Öğrencilerin güvenlerini geliştirmeli ve onlara başarıma duygusu vermeli (Uyarıcı, aynı zamanda geliştirici görevlerle öğrencileri var olan yetkinliklerinin ötesine itecek özellikte olmalı).
- Öğrenciyi özgün dil kullanımına yöneltmeli.
- Öğrencilere hedef dili iletişimsel amaçlar için kullanma olanağı tanımalı ve bireysel uygulamaya olanak tanımalı.
- Sağ ve sol beyin işlevlerini uyaran etkinlikler içermeli.
- Öz değerlendirmeye olanak tanımalı.
- Öğrencilerin kültürel farkındalık ve duyarlık geliştirmelerine yardımcı olmalı.
- Dil kullanımının gerçekliğini yansıtmalı.
- Öğrencilere dili kullanacakları koşullara uygun biçimlerde öğrenme için yardım etmeli.
- Yönergeler açık ve anlaşılır olmalı.
- Metinler anlaşılır ve düzeye uygun olmalı.
- Görevler başarılabılır olmalı, öğrencide motivasyonu sağlayarak öğrenmede süreklilik sağlamalı.
- Araçlar uygulanabilir, pratik materyaller olmalı.
- Araçların güdüleme gücü yüksek olmalı.

4. Materyallerin Tanımlanması

4.1. Genel Çerçeve

1. Kitaplar, modern tekniklerle basamaklı kur sistemine uygun yapıda hazırlanmalıdır.
2. Kitaplar ve diğer yardımcı kaynaklar oluşturulurken kurs dönemlerine göre bölümlendirmeye dikkat edilmelidir.
3. Bölümlendirmeler belirli yerlerde kursu bırakmaya veya bırakılan yerden devam edebilmeye uygun yapıda hazırlanmalıdır.
4. Hem fizikî özellikler hem de içerik özellikleri ilgi çekici olmalı ve kalıcı öğrenmeyi destekler yapıda olmalıdır.
5. Metinler ve görseller uyumlu olmalıdır.
6. Materyaller ve anlatılar öncelikle temel yaşam alanlarını yansıtmalı, hayatın içinden olmalıdır.

7. Uluslararası farklılıklardan kaynaklanan yanlış anlaşılmalara mahal verilmemelidir.
8. Materyaller ve içerikleri öğrencinin ilgisini çeker nitelikte olmalıdır.
9. Metinler, içerikte görsellerle desteklenerek ülkenin coğrafi ve beşeri koşullarını yansıtacak nitelikte olmalıdır.
10. Öğrenciyi sıkıcı değil, onun ilgisini çeken yapıda hazırlanmalıdır.

4.2. Şekil Özellikleri

“Öğrencilerin okuduklarını ve gördüklerini kolayca anlamaları, öğrenmeleri, iyi bir sayfa düzenine bağlıdır. Bir ders kitabında uzun ve sıkıcı paragraflar, metnin anlaşılmasına hizmet etmeyen resim ve fotoğraflar, gereksiz boşluklar, renklerdeki uygunsuzluklar, baskıdan kaynaklanan kaymalar, anlamayı güçleştiren etmenlerdir” (Tosunoğlu, 2001:56).

Öğrenmeye karşı istek uyandıran ve öğrenmenin sürekliliğini sağlama sürecinin en etkin unsuru olan görseller kitabın başından sonuna öğrenciyi cezbedecek yapıda olmalıdır. Özellikle kapağın ve ilk sayfaların materyaller için adeta bir vitrin olduğu unutulmamalıdır. Ayrıca aşağıdaki özellikler de dil öğretimi için hazırlanacak kitaplar için göz önünde tutulmalıdır.

- Her seviye için (A1/A2/B1/B2/C1/C2) bir kitap olmalıdır. Böylece 6 ders kitabı, 6 çalışma kitabı ve 6 öğretmen kitabı hazırlanmalıdır.
- Özel sayfa yapısı kullanılarak kitapla öğrencinin etkileşime girmesi sağlanmalıdır.
- Kitap iki sütun üzerine oturtulmalıdır. Resimleme çalışmalarında, görsel malzeme kullanımında ve etkinliklerde uygun görülürse farklı sütun seçenekleri kullanılmalıdır. Örneğin; resim metnin arkasına fon yapılarak sayfanın tamamını kaplayabilir vb.
- Öğretilmesi hedeflenen kavramlar ve ifadeler görsellerle desteklenmeli. Görsel miktarı seviyeye göre ayarlanmalıdır. Görsel olarak fotoğraf, resim, karikatür, kitap için yapılan özel çizimler olabilir.
- Görseller öğrenciyi hitap etmeli. İlgi çekici ve motive edici yapıda olmalıdır.
- Öğretilenler anlamlı bütünler hâlinde gruplanmalı, kavram haritaları oluşturulmalıdır.
- Kullanılan görseller kaliteli olmalı, görselin iletisini tam anlamıyla yansıtmalıdır. Kâğıt kalitesinin düşüklüğü gibi unsurlar söz konusu sıkıntıyı oluşturmaktadır. Bu sorunların yaşanması engellenmelidir.
- Ünitelere göre renklendirme yapılarak gizil farkındalık oluşturulmalıdır.
- Gerekli görülen dil bilgisi kuralları kutucuklar ya da balonlar içerisinde verilmelidir.

Kutucuklarda verilen kurallar örneklerle de desteklenmelidir.

- Etkinlik başlıkları numaralı ve belirgin olmalıdır. Bütünlüğe uygun şekilde renklendirilmeli ve şekillendirilmelidir.
- Tüm görsel çalışmalarda şekil - zemin ilişkisi göz önünde tutularak uyumluluk ve zıtlık korunmalıdır.
- Konular ve etkinlikler birbirini bütünler yapıda olmalıdır. Birbiriyle çelişmemelidir.
- Etkinlikler temelde bulunduğu ünitenin/seviyenin kazanımlarını ölçmeli ancak geçmiş konu ve kazanımları da ölçme amacı gütmelidir.
- Ana kaynak olan ders kitaplarıyla yardımcı kaynak olan çalışma kitapları eşgüdümlü, tutarlı olmalı, birbiriyle ters düşmemelidir.
- Ders kitapları ön ölçmeye (hazırlık çalışmaları) müsait yapıda olmalıdır. Görseller fikir verebilmelidir. Etkinlik içi değerlendirmeler öğrencinin öğrenme isteğini kırmamalı, onları öğrenmeye sevk etmelidir.
- Kitapların sonunda ünitelerde geçen kelime dizini listelenmelidir.
- Her ünite de kavratılacak sözcükler ayrı bir kutucuk/kutucuklar içinde verilmeli ve metin içinde de kalın yazılarak dikkat çekilmelidir. Kalıp ifadeler ve kelimeler uygun görsellerle desteklenmelidir. Bunlardan çok önemli olanlar, kitap sonunda anlamlarıyla birlikte verilmelidir.
- Metinler; tema öncesi, sonrası ve işleme sürecine yönelik etkinliklere uygun yapıda olmalıdır.
- Uygulayıcıya farklı etkinlikler sunabilme imkânı tanınmalıdır. Kavram haritası oluşturma, cümle, diyalog tamamlama, resim yorumlatma, proje çalışmalarına yönlendirme, sözlü ifade ettirme gibi etkinliklerle aktif katılım sağlanmalıdır.
- Soru tipleri alışılmışın dışında örnekler de içererek dikkat çekmelidir. Bulmaca, labirent, gizlenmiş kelimeyi bulma gibi.
- Ders kitaplarıyla eşgüdümlü olarak görsel ve işitsel materyaller hazırlanmalıdır.
- İşitsel materyaller (CD vb.) öğrencinin ders kitabında gördüklerini duymasına ve kulak alışkanlığı kazanmasına uygun yapıda hazırlanmalıdır.
- Materyaller, malzemeden ya da seslendiriciden ya da ortamdaki kaynaklı kusur ya da eksiklik içermemelidir.
- Elektronik ortamdaki seslendirmeler anlamlandırılabilir netlikte ve işitilebilirlikte olmalıdır.

- Görsel materyal kaliteli olmalıdır.
- Görsel materyal sadece dersle bağlantılı olmamalı, ders için filmler oluşturulmalıdır. Filmler eğitim amaçlı olmalı; ancak tek biçimde ve türde olmamalıdır.
- Kitapların kullanım kılavuzu niteliğinde CD'leri olmalı ve kullanıcıya, eğitime yol göstermelidir.
- Öğrencinin kullanacağı kitapları destekleyici nitelikte kitabın içindeki metinler, alıştırmalar ve dinleme-konuşma çalışmaları gibi etkinlikler öğrenciye verilmek üzere CD, DVD vb. ortamlara kaydedilerek ek materyaller oluşturulmalıdır.
- Bu materyaller, öğrencinin rahatça anlayıp kullanabileceği bir yapıda olmalıdır.
- Materyallerin akıllı tahtaya uyumlu versiyonları, cep telefonlarıyla uyumlu uygulamaya yazılımları da yapılarak çağdaş teknokitaplar hazırlanmalıdır.

4.3. Kültür Özellikleri

“Öğretmen kendi kültürüyle ilgili unsurları kullanarak da öğrencilerini motive edebilir. Öğrendikleri dilin kültürüne ait değerleri öğrenmek, öğrencilerde merak uyandıracaktır. O dile ait müzik, yemek, giyim vb. tanıtıcı özellikler yardımıyla öğrencilerin bu dile olan ilgileri artırılabilir. Öğretmen kendi kültürüyle ilgili sınıfa kimi zaman somut örnekler getirerek öğrencilerde bu dili öğrenmeye karşı bir heyecan uyandırmalıdır” (Arslan, 2010: 13-14) .

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan materyaller kültür aktarımı bakımından aşağıdaki özelliklere sahip olmalıdır.

- Metinler, Türk kültürünün özelliklerini olumlu yönde ve en güzel biçimde yansıtabilmelidir.
- Metinler, Türk kültürünü yansıtan jest ve mimikleri içermelidir.
- Metinler, Türk kültürünü, insanların ve bu insanların dünyayı yorumlama biçimini, yaşayış tarzını gözler önüne sermelidir.
- Kültür doğrudan değil, metin ve görseller içerisine özümletilerek verilmelidir.
- Diğer ülkelerle kıyaslanarak verilen kültürel unsurlarda kültürlere saygı esas olmakla birlikte Türk kültürü bütün güzellikleriyle gözler önüne serilerek ilgi çeken bir yapıda sunulmalıdır.
- Metinler, Türk kültüründeki mimari, edebî ve diğer sanatları yansıtır nitelikte olmalıdır.
- Görsellerde de sezdirme yoluyla Türk kültürünün öne çıkan olumlu yönleri verilmelidir.
- Görseller, öğrencilerde Türkiye'ye karşı olumlu bir merak uyandırmalıdır.
- Materyallerle karşılaşan öğrenci Türkiye'ye gelme isteği duymalıdır.

4.5. Dil ve Anlatımı

“Türkçe öğretiminin vazgeçilmez ve en temel materyali şüphesiz ki ders kitaplarıdır. Kitaplarda bulunan metinler vasıtasıyla öğrencilerin, Türkçenin inceliklerini, güzelliklerini görmeleri, kurallarını öğrenmeleri ve Türk dilini en güzel şekilde kullanmaları sağlanır...” (Özbay, 2008: 171).

Öğreneni sıkmadan, onda dil korkusu oluşturmadan aktarımın sağlanmasına aracılık edecek olan materyaller ve özellikle ders kitaplarındaki dil ve anlatım aşağıdaki özellikleri taşımalıdır.

- Görsellerle desteklenecek bu materyallerde donuk anlatımdan uzak durulmalıdır.
- Hedef kitlenin özellikleri göz önünde tutularak onların ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik anlatım ve ifadeler kullanılmalıdır.
- Kitapların dili, yaşayan Türkçeyi yansıtmalıdır. Eskimiş, yaşam alanı daralmış sözcükleri kullanmamaya özen gösterilmelidir.
- Dil, standart dilin özelliklerini yansıtmalıdır.
- Kitaplara alınan metinler ansiklopedik üslup taşımamalıdır. Bunlarda eğlenceli ve akıcı bir anlatım benimsenmelidir. Kitap okuyucu ile etkileşime geçebilmelidir.

4.6. Dil Bilgisi Öğretimi

Dil bilgisi, beceri olmadığı için doğrudan öğretim sürecinin konusu olmamakla birlikte dilin temelinde yer alması sebebiyle sezdirilerek kavratılması gereken olmazsa olmaz dil unsurudur.

Dil bilgisi yapılarının kitaplarda farklı farklı verilmesi, kitaplar arasında da tutarsızlık oluşmasına sebep olmuştur. Bu soruna çözüm olabilmesi adına ilgili kurumların görüşleri alınarak öğretilecek dil yapıları büyük oranda standartlaştırılmalıdır. Bu sınıflandırmada ADP ölçütleri, günlük hayat ve temel yaşam alanlarındaki kullanımlardan hareketle ihtiyaç analizi yapılarak düzenleme yoluna gidilebilir. Böylelikle kurumlar hatta uluslar arası geçerliliği olan sertifika ve diplomaların eşdeğerlik oranları da artacaktır.

Sonuç

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılmak üzere bugüne kadar hazırlanan tüm kitaplardan daha iyi bir eğitim setinin belli standartlara bağlı kalarak meydana getirilmesi gerekir. Bunun için Türkiye'nin bu alandaki kurumları bir araya gelerek çalışmalıdır. Bu

alandan 1984 yılından beri tecrübelerini biriktiren Ankara Üniversitesi TÖMER, Yunus Emre Enstitüsü, Türkçe Öğretim Merkezleri (TÖMER), Milli Eğitim Bakanlığının ilgili birimleri, TİKA, Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı başta olmak üzere alanında uzmanlaşmış ve bilgi birikimine sahip kurumlar bir araya getirilerek bu tür kitap ve materyallerin üretilmesi için oluşturulmalıdır. Ancak bundan önce yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde geçerliliği tüm kurumlarca kabul edilmiş bir program hazırlanmalı veya hâlihazırda Ankara Üniversitesi TÖMER'in hazırladığı program gerekli incelemelerden geçirildikten sonra kabul edilmelidir. Bu programa uygun biçimde hazırlanan materyaller daha üst bir denetim kurulu tarafından onaylandıktan sonra kullanılmalıdır. Bunun için YÖK ve Türk Dil Kurumu Başkanlığı şemsiyesi altında başta Ankara Üniversitesi TÖMER olmak üzere ilgili bütün kurumların temsilcilerinden oluşturulan bir komisyon oluşturulabilir. Böylelikle Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretim Programı ve bu sayede alandaki farklılıkları en aza indirgeyen standart bir yapı oluşturulmalıdır. Daha sonraki adımda ise bu standartlara uygun, bölgelere göre farklılıklar arz eden materyaller oluşturulmalıdır.

Kaynakça

- Arslan, M.* (2010). *Yabancılara Türkçe Öğretim Kılavuzu-Temel Seviye*. Saraybosna: Uluslararası Burch Üniversitesi.
- Barın, E.* (2004). *Yabancılara Türkçe Öğretiminde İlkeler*. Türkiyat Araştırmaları, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yıl 1, Sayı 1, Güz 2004, Ankara.
- Benhür, M. H.* (2002). *Türkçenin Yabancılara Öğretiminde Tartışılmayan Ana Kavramlar*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çoban, S.* (2004). *Kültürlerarası İletişim, Dil ve Yabancı Dil Olarak Türkçe*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi/Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Demir, C., Barın, E.* (2006). *Türk Dil Bilgisi 1*. Ankara: Öncü.
- Demirel, Ö.* (1990). *Yabancı Dil Öğretimi: İlkeler Yöntemler, Teknikler*. Ankara: Utem.
- Demirel, Ö.* (2010). *Eğitim Sözlüğü – Dictionary of Education*. Ankara: PEGEM Akademi.
- Komisyon.* (2009). *Öğretim Yöntem ve Teknikleri*. Ankara: İhtiyaç.
- Özbay, M.* (2008). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I*. Ankara: Öncü.
- Tosunoğlu, M., Arslan, M., Karakuş, İ.* (2001). *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme*. Ankara: Anıttepe.
- Uysal, B.* (2009). *Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni Doğrultusunda Türkçe Öğretimi Programları ve Örnek Kitapların Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

